

Globalna učna enota

AVTOR:	Inštitut za trajnostni razvoj
DRŽAVA:	Slovenija
NASLOV:	Biotska raznovrstnost je naše življenje
STAROST UČENCEV/DIJAKOV:	11 – 15 let
ŠOLSKE PREDMETI:	geografija, naravoslovje, biologija
TRAJANJE:	2 šolski uri

Znanje in razumevanje na področju globalnega učenja:

Družbena pravičnost in enakost	Pravičnost med socialnimi skupinami	Neenakost v družbi	Vzroki revščine	Razumevanje globalne problematike in razprav
	Vzroki in učinki neenakosti	Osnovne pravice in dolžnosti	Različni vidiki izkoreninjanja neenakosti	
Globalizacija in soodvisnost	Trgovanje med državami	Zavedanje soodvisnosti	Odnos med ekonomskimi in političnimi sistemi globalnega severa in juga	Kompleksnost globalnih tem
	Pravična trgovina	Poznavanje političnega sistema domače države in drugih držav	Etično potrošništvo/potrošnja	
Trajnostni razvoj	Odnos med človekom in okoljem	Različni pogledi na gospodarski in družbeni razvoj – lokalno in globalno	Globalni imperativ trajnostnega razvoja	Razumevanje ključnih izzivov trajnostnega razvoja
	Zavedanje omejenosti virov	Razumevanje različnih scenarijev glede prihodnosti	Trajnosten način življenja	
Raznolikost	Prispevek različnih kultur, vrednot, verovanj na kvaliteto našega življenja	Predsedki in načini spopadanja z njimi	Razumevanje raznolikosti	Poglobljeno razumevanje različnih kultur in družbenih skupin

Veščine in kompetence na področju globalnega učenja:

Kritično razmišljanje	Zaznavanje predsodkov, stereotipov in mnenj	Medijska pismenost	Kritična analiza/presoja pridobljenih informacij	Spoprijemanje z zahtevnejšimi vsebinami in vprašanji
	Vrednotenje različnih stališč	Odločanje na podlagi pridobljenega znanja	Odločanje na podlagi vrednot/etike	Spoprijemanje s kompleksnimi temami in dilemami
Sposobnost učinkovitega argumentiranja	Iskanje in izbor dokazov	Učenje, kako razviti oz. spremeniti mnenje na osnovi utemeljenih argumentov	Razumno in prepričljivo utemeljevanje na osnovi realnih informacij	Politična pismenost
	Predstavitev utemeljenih primerov	Sodelovanje v relevantnih družbenih in političnih procesih	Povezovanje lokalnih in globalnih vsebin in izkušenj	
Sodelovanje in reševanje konfliktov	Sprejemanje in sodelovanje v skupinskih odločitvah	Pogajanje	Sklepanje kompromisov	Mediacija (posredovanje)

Vrednote in stališča na področju globalnega učenja:

Empatija in občutek za skupno človeštvo	Čut za pomembnost, »vrednost« vsakega posameznika	Dovzetnost, odprtost		
Predanost socialni pravičnosti in enakopravnosti	Naraščajoče zanimanje za dogajanje v svetu	Skrb glede nepravilnosti in neenakosti	Predanost družbeni pravičnosti in neenakosti	Zavezanost izkoreninjenju revščine
	Čut za pravičnost	Pripravljenost ukrepati proti neenakosti	Integriteta	Solidarnost
Skrb za okolje in trajnostni razvoj	Čut za odgovornost do okolja in do rabe virov	Zavedanje vpliva našega načina življenja na ljudi in okolje	Zavedanje prihodnosti planeta in prihodnjih generacij	Zavezanost trajnostnemu razvoju
Prepričanje, da lahko naredimo spremembe	Prepričanje, da se situacija lahko izboljša in k temu lahko prispeva vsak posameznik	Pripravljenost zavzeti stališče o globalnih vprašanjih	Pripravljenost delovati za bolj enakopravno prihodnost	Delovati kot globalni državljan
Spoštovanje življenja in okolice	Odločanje in prepoznavanje posledic svojih odločitev	Okrepitev sposobnosti skrbeti za okolico	Slediti svojemu življenjskemu stilu, ki prispeva k trajnostnemu razvoju planeta	
Sposobnost izzvati nepravilnost in neenakost	Prepoznavanje in učenje o alternativnih sistemih	Izpostavljanje stališč, ki ohranjajo neenakosti	Izbira primernih dejavnosti v boju proti neenakosti	Zavzemanje za bolj pravičen in enakopraven svet

Cilji:

- (Dejavnost 1) Seznanijo se z (negativnimi) vplivi običajnega/intenzivnega kmetijstva na biotsko raznovrstnost in podnebje.
- (Dejavnost 1) Zavedajo se pomena biotske raznovrstnosti globalno in lokalno.
- (Dejavnost 1) Spoznajo se z raznolikimi primeri ureditve ekosistemov, ki so vir biotske raznovrstnosti.
- (Dejavnost 1) Spoznajo nekaj primerov uničenja ekosistemov in hkrati primere dobrih praks ekološkega kmetovanja.
- (Dejavnost 2) Razumejo, na kakšen način doseči biotsko raznovrstnost na šolskem ekovrtu.
- (Dejavnost 2) Znanje uporabijo pri pripravi načrta zasaditve šolskega ekovrta.

Dejavnosti:

Dejavnost	Čas	Opis dejavnosti
1 Kmetijstvo in biotska raznovrstnost 1 šolska ura	20 min	<p>Učitelj učencem za uvod predvaja kratek film »Why is biodiversity so important?«.</p> <p>Po ogledu učitelj na listke zapiše vprašanja na temo biotske raznovrstnosti in jih označi z zaporednimi števkami. Učence razdeli po parih in vsak par izvleče listek z vprašanjem. Če je učencev več, naj sodelujejo v trojicah. Vsak par/trojica ima 3 minute za razmislek o vprašanju, nato naj po številčnem vrstnem redu odgovorijo na vprašanja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kaj je biotska raznovrstnost? 2. Kaj je ekosistem? 3. Zakaj je biotska raznovrstnost pomembna? 4. Ali mogoče veste, koliko vrst kulturnih rastlin je človek vzgojil do sedaj? (približno 7.000) 5. Kaj mislite, koliko vrst kulturnih rastlin se uporablja v prehrani sodobnega človeka? (samo okrog 30 vrst, od tega riž, pšenica, koruza in krompir sestavljajo kar 60 % človeške prehrane) 6. Katere sorte jabolk poznate? 7. Ali veste, koliko sort koruze še vedno raste v Latinski Ameriki? (več kot 20.000 sort) 8. Kaj mislite, koliko odstotkov različnih vrst kulturnih rastlin smo izgubili med leti 1900 in 2000? (75 %) 9. Zakaj izginjajo rastlinske in živalske vrste? 10. Ali poznate kakšen primer uničenega ekosistema? <p>Pomagate si lahko s publikacijo »Ljudje z naravo, narava za ljudi. Biodiverziteteta je naše življenje.« in s Prilogo 6a.</p> <p>Učitelj na koncu poudari, da izguba genetske raznolikosti rastlin ogroža našo prehransko varnost in sposobnost za prilagajanje na podnebne spremembe.</p>
	10 min	<p>Z učenci si pogledamo kratek film »Protect Paradise: An Animation about Palm Oil«, kjer spoznajo primer uničenja ekosistema zaradi pridelave palmovega olja. Po ogledu filma se pogovorimo o tem, kako lahko z našim načinom življenja in našimi odločitvami pripomoremo k ohranjanju ekosistemov: kupujemo hrano, ki je bila pridelana na ekološki način, jemo sezonsko zelenjavo/sadje, pridelujemo zelenjavo/sadje na</p>

		<p>lastnem vrtu ali balkonu...</p> <p>Mlajšim učencem lahko prikažemo uničenje ekosistema na primeru otoka Macquarie med Avstralijo in Antarktiko, ter hkrati predstavimo primere dobrih praks kmetovanja na ekološki način (npr. Projekt Tigray v Etiopiji); več v publikaciji »Pri(po)ročnik za globalne izzive«, strani 23 in 24.</p> <p>Predstavimo tudi primer dobre prakse iz Kenije. S setvijo desmodija med posevek koruze so zatrli nadležen plevel, obogatili tla in odgnali koruzno veččo (Genska tehnologija v kmetijstvu in na krožniku, str. 5). Koruzno veččo parazitira tudi parazitska osica. Parazitske osice odložijo svoja jajčeca v škodljivca (koruzno veččo), ličinke, ki se izležejo, se hranijo s škodljivcem in tako škodljivec pogine (Fito-Info).</p>
	15 min	<p>Z učenci si ogledamo različne primere ureditve vrtov/njiv/trajnih nasadov (glejte Prilogi 6b in 6c in spletno stran programa Šolski ekovrtovi). Učenci skušajo ugotoviti, kateri dejavniki povečajo biotsko raznovrstnost na vrtovih in kateri dejavniki jo zmanjšujejo (Priloga 6d). Ugotovitve zapišejo na tablo in predlagajo načine, kako bi na lastnem ekovrtu in na svetu spodbudili biotsko raznovrstnost.</p>
<p>2 Načrt in zasaditev biodiverzitetnega ekovrta 1 šolska ura</p>	10 min	<p>Učence razdelimo v skupine. Vsaka skupina sestavi seznam vseh vrtnin, ki bi jih želeli imeti na šolskem ekovrtu. Po končani razpravi vsaka skupina predstavi svoje želje, da lahko sestavimo seznam vseh vrtnin.</p>
	25 min	<p>Vsaka skupina učencev nariše načrt ekovrta, pri tem pa učenci upoštevajo vse, kar so se naučili v povezavi z ekološkim kmetijstvom in biotsko raznovrstnostjo. Rišejo na šelešamer papir. Hkrati jih opozorimo tudi na t.i. »dobre in slabe« sosedje, da načelo upoštevajo pri razvrstitvi vrtnin po gredicah (Priloga 5c).</p>
	10 min	<p>Učenci po skupinah predstavijo načrte izdelanih vrtov. Ob koncu jih opozorimo, da vsi deli sveta ne ponujajo enakih pogojev za rast rastlin, zato je pomembno, da v lokalnem okolju sadimo različne vrste in sorte rastlin, ki so prilagojene na to okolje in s tem spodbujamo lokalno biotsko raznovrstnost.</p> <p>Učencem lahko za konec predvajamo še kratek film »Infodrom: Biodiverziteteta«, kjer spoznajo pomen sajenja avtohtonih sort semen.</p>

Učni pripomočki:

- (Dejavnost 1) Listki.
- (Dejavnost 1) Računalnik in spletni dostop.
- (Dejavnost 2) Šelešamer papir.
- (Dejavnost 2) Barvice in flomastri.

Učila:

- (Dejavnost 1) Kratek film »Why is biodiversity so important?«: https://www.youtube.com/watch?v=GK_vRtHJZu4
- (Dejavnost 1) Publikacija »Ljudje z naravo, narava za ljudi. Biodiverziteteta je naše življenje.«: http://www.zrsvn.si/dokumenti/74/2/2011/Biodiverziteteta_Koncna_verzija_2306.pdf
- (Dejavnost 1) Kratek film »Protect paradise: An Animation about Palm Oil«: <https://www.youtube.com/watch?v=0o6WHN4NDTk>
- (Dejavnost 1) Publikacija »Pri(po)ročnik za soočanje z globalnimi izzivi«: <http://www.humanitas.si/data/useruploads/files/1348489852.pdf>

- (Dejavnost 1) Fito-Info, Biotsko varstvo rastlin: http://www.fito-info.si/index1.asp?ID=VarOk/BV/BV_7.asp
- (Dejavnost 1) Spletna stran programa Šolski ekovrtovi: http://www.solskiekovrt.si/?page_id=427
- (Dejavnost 1) Spletni zapis »Biodiversity, Food and Farming for a Healthy planet«: <https://www.cbd.int/ibd/2008/youth/food/>
- (Dejavnost 1) Spletni zapis »How fertilizers harm the Earth more than help your lawn«: <http://www.scientificamerican.com/article/how-fertilizers-harm-earth/>
- (Dejavnost 1) Spletni zapis »Biodiversity and Food Production« <http://www.chgharvard.org/topic/biodiversity-and-food-production>
- (Dejavnost 1) Publikacija »Varstvo podnebja na ekoloških kmetijah«: http://www.itr.si/uploads/Sk/_q/Sk_qdYco1fvBD6h7w7QW9g/Publikacija_Varstvo-podnebja-in-ekokmetijstvo.pdf
- (Dejavnost 1) Publikacija »Genska tehnologija v kmetijstvu in na krožniku«, str. 5: <http://www.itr.si/uploads/oo/cb/ooqbQVD-mNcmhJHZxccmcA/GSO1.pdf>
- (Dejavnost 1) Kratak film »Parazitska osica parazitira sivo breskovo uš«: <https://www.youtube.com/watch?v=rRYUaENi9Qc>
- (Dejavnost 1) FAO, Biodiversity: <http://www.fao.org/biodiversity/components/en/>
- (Dejavnost 2) Kratak film »Infodrom: Biodiverzitet«: https://www.youtube.com/watch?v=0uyTAdO_afa
- (Dejavnost 1, 3) Učni list »Mednarodno leto biotske raznovrstnosti«: <http://www.mladinska.com/files/2888/ucni%20list%20biotska.pdf>

Vprašanja za diskusijo:

- (Dejavnost 1) Ali vsi načini kmetijstva enako vplivajo na biotsko raznovrstnost? Obrazložite.
- (Dejavnost 1) Na kakšen način lahko spodbudimo biotsko raznovrstnost na našem vrtu in drugod po svetu?
- (Dejavnost 2) Kakšen naj bo izbor rastlin za domači vrt in kako naj se pri tem odločajo drugod po svetu?
- (Dejavnost 2) Zakaj je potrebno pri zasnovi vrta upoštevati t.i. »dobre in slabe sosede«?
- (Dejavnost 2) Kako lahko privabimo divje čebele in ostale opraševalce, da oprašujejo naš vrt?

Priloge:

- (Dejavnost 1) Priloga 6a. Biotska raznovrstnost (pdf).
- (Dejavnost 1) Priloga 6b. Načrtovanje ekovrta (pdf).
- (Dejavnost 1) Priloga 6c. Kombiniranje rastlin v prostoru in času (pdf).
- (Dejavnost 1) Priloga 6d. Ekološko kmetijstvo koristi biotski raznovrstnosti (pdf).
- (Dejavnost 2) Priloga 5c. Dobre sosede na vrtu (pdf).

Evalvacija:

Za evalvacijo pridobljenega znanja smo pripravili več možnosti.

- Učenci pripravijo plakat o čim več možnostih spodbujanja biotske raznovrstnosti na domačem/šolskem ekovrtu in v globalnem kontekstu.
- Učenci glede na pridobljeno znanje o spodbujanju biotske raznovrstnosti izdelajo »mini vrt« na okenskih policah (v koritih za rože; npr. posadijo/posejejo mešane posevke: dve solati, nekaj korenja in čebule, itd.).
- Učenci raziščejo načine, kako bi lahko na ekovrt privabili opraševalce. Izdelajo »**hotel za žuželke**«.
- Pripravite lahko **učni list** (pomagate si lahko z učnim listom, ki je naveden med Učili).